

Ishaja usak
Jan razen
nedelj in
praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Issued daily
except
Sundays
and Holidays

LETO—YEAR XI.

Cena lista
je \$3.00.

Entered as second-class matter January 23, 1918, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., TOREK 2. JULIJA (JULY) 1918

Yearly
subscription \$3.00

STEV.—NUMBER 154.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Zvezna obrtna komisija razkrila profitarje.

Njeno poročilo je obširno in
detaljno.

Velemesarji zavzemajo prvo mesto.

Washington, D. C. — Zvezna obrtna komisija je predložila senatu poročilo o profitarstvu, ki ga je dosegla s skrbno preiskavo. Komisija je izdelala poročilo, ker je senat sprejel resolucijo, v kateri nalaga nji, da mu predloži vse dokaze o profitarstvu, da lahko podvzame korake za odpravo profitarstva.

Komisija direktno obtožuje nekatere profitarje izredne lakomnosti in gole sleparije. Poročilo odkriva ogromen profit petih velemesarskih tvrdk, mlinarjev, proizvajalcev glavnih kovin, olja, kemikalij, premoga in lesa, usnja, industrijskega za konzerviranje živil.

Komisija razkriva industrije, katerih produkti so regulirani po vladnih cenah, in dokazuje, da so največji profit napravile tvrdke, ki imajo nizke produktivne stroške. Poročilo obtožuje pet velemesarskih tvrdk: Armour, Swift, Morris, Wilson in Cudahy in njih pomožne kompanije, da so korigirale trg, posluževši se vsakega sredstva, na glede na to, če soglasa s postavitvami.

Poročilo pravi, da so samo štiri kompanije v letih 1915—1916 in 1917 napravile \$140,000,000 na okroglo profita. Povprečni letni dobiček teh kompanij, nešteti, ki tvrdko Wilson & Co. je znašal pred vojno v letih 1912—1913 in 1914 le \$19,000,000.

V teku treh vojnih let so te kompanije napravile \$121,000,000 nadprofita nad predvojno dobičkom.

V tem času so kompanije prodale več blaga le za 150 odstotkov, profit se je pa povečal za 400 odstotkov.

Komisija poroča, da je tvrdka Morris & Co. napravila 263,7 profita na tih milijonih glavnice, medtem ko je predvojni profit znašal le 8.6 odstotkov.

Da kompanije prikrijejo profit, povečajo glavnic. Tvrdka Armour & Co. je povečala svojo letniško glavnico od \$20,000,000 na \$100,000,000 v letu 1916, ne da bi prejela en cent v gotovini. Poročilo pravi, da je takšna manipulacija omogočila kompaniji, da ji ni bilo treba izkazati profita od njene originalne glavnice. Komisija potem nadaljuje, da je profit neodvisnih velemesarskih ravnotak visok ali malo višji kot teh petih kompanij.

Komisija pravi, da so določene maksimalne cene poročile proizvajalce, toda včasih so ovirale majhne kompanije, prinašale se pa velik profit velikim kompanijam, ki so lahko proizvajale na debelo in v veliki množini.

Poročilo dokazuje, da tvrdke plačujejo svojim uradnikom več kot po \$100,000 na leto, da pomnože produktivne stroške, kjer je vlada določila dobiček nad produktivnimi stroški.

Poročilo pravi: "Postavke za obrabo so prišle, obresti od vloženih glavnice so vstale v troških, konstruktivno delo je zaračunano kot popravilo, domisljene vrednosti so prilete strovinam, pri inventarju so izvršene manipulacije, komercialno podkupovanje se je razširilo."

Pet velikih mesarskih tvrdk ima bolj oddaljene zveze s salomonso industrijo. Poročilo se peča tudi z usnjarsko industrijo in prinaša dokaze, kako so velemesarji manipulirali v usnjarski industriji in napravili ogromne profite s kožami, kar je učinkovalo zopet na čevljarstvo industrijo.

jo. V dokaz naveda poročilo kopije raznih pism.

Kako dela tvrdka Swift & Co., če pričakuje vladno omejitev dobička, dokazuje list, ki ga Louis F. Swift piše svojemu bratu Ed. F. Swiftu in v katerem pravi, da pričakuje, da vlada podyzame kontrolo nad profitom v usnjarski industriji, in sugestira, da je pametno, če se znova oceni posest gotovih kompanij.

Ed. F. pa odgovori: "Podpiram, če se izvrši mirno in točno. E. F. S."

Kakšen dobiček vlečejo velemesarji iz usnjarske industrije, dokazuje pismo z dne 17. januarja 1917, ki ga je pisala E. Stern Leather kompanija, Armourjeva prodajalna podružnica F. W. Crollu, uradniku tvrdke Armour & Co.:

"Pridjali smo naš ček na National City banko v New York Cityju, ki se izplača mr. J. Ogden Armourju v znesku \$915,787, ki predstavlja 53-odstotno dividendo na 17,279 delnic navadne glavnice, zapisanih na njegovo ime."

"Poleg tega in v soglasju z našim pogovorom, ko smo bili v Chicagu, smo dali na stran prebitek \$250,000, ki reprezentirajo 10 odstotkov od navadne glavnice. Torej prilagamo tudi ček, na National City banko za \$202,145.62, ki se izplača mr. Armourju, to je balanca, ki je zapadla na 6,020 delnic navadne glavnice, ki jih imajo uslužbenici."

Neko drugo pismo na H. W. Boyda, predsednik Armour Leather kompanije dokazuje, da dobiček za tri mesece, ki končajo dne 26. aprila 1917, znaša \$1,964,945.

Poročilo nadalje dokazuje, da so mlinarji v marcu 1918 napravili približno 45 centov profita pri sodu moke, dasiravno je živilska uprava določila le 25 centov kot maksimalni profit.

Komisija pravi, da vlada ni določila cene za petrolejsko industrijo, po kateri naj se ljudstvu prodajajo produkti. Pred vojno je profit povprečno znašal 15 odstotkov, sedaj je pa zlezel na 122 odstotkov.

Poročilo pravi, da so spravili v javnost govorice, da bodo pošle zaloge gazolina, da so lahko obdržali cene v prodaji na debelo in prejeli visok profit. Komisija nadaljuje, da imajo sedaj visoke dobiček od kurivnega olja. S premogom ni nič boljše. Poročilo pravi, da je dobiček v letu 1916 na tri in dvajsetih poljih mehkega premoga znašal 20 centov pri toni, v letu 1917 pa 90 centov. Družba, ki je napravila največji profit, je napravila \$1.85 dobička pri toni, v letu 1916 pa le 41 centov.

Poročilo dokazuje, da so premovalniški operatorji v West Virginiji, Pennsylvaniji, Ohiju, Indiani, Illinoisu in Kentuckiju napravili povprečno 54 centov profita pri toni, medtem ko so pred vojno prejeli le od 10 do 15 centov. Povprečni profit pri toni trdega premoga je v januarju in marcu leta 1918 znašal \$4.26. V letu 1914 je znašal profit le \$2.86 pri toni.

Velik profit so tudi napravile velike jeklarne družbe. United Steel korporacija je prejela v letu 1915 le 5.2% profita. V letu 1917 je pa znašal 24.9% ali \$478,204,343, preden je bil odbit vojni davek.

Bakrena industrija je napravila tudi lep dobiček. Poročilo pravi, da profit v letu 1917 znaša od

Kongres je pohitel s proračunom.

DOVOLJENIH JE \$21,500,000,000.

Zdaj bo lahko razviti vse moči proti sovražniku.

Washington, D. C. — Ko se je bližalo fiskalno leto h koncu, je kongres pohitel s proračunom, tako da ima vlada potreben denar za nadaljevanje vojne. Fiskalno leto je končalo v nedeljo in s prvim julijem je pričelo novo fiskalno leto.

Senat je sprejel \$12,000,000,000 za armado, \$3,000,000,000 za civilno upravo, \$1,500,000,000 za mornarico in \$5,000,000,000 za utrdbe. Vse postavke znašajo \$21,500,000,000.

Kongresna zbornica je sprejela poročilo konferenčnega odbora o izdatkih za mornarico in tako dovolila \$1,500,000,000. Sklenila je, da ne zaključuje seje, dokler ne bo sprejet proračun za armado. Kmalu na to je bil sprejet proračun za utrdbe in zbornica je zborovala pozno v noč. Večina dovoljenega denarja pojde za topništvo in municijo Pershingove armade.

Senat ni znižal nobene postavke v proračunu za fiskalno leto, ki je pričelo s prvim julijem, ampak je še povečal nekatere postavke in odobril zbornični predlog, da ima predsednik neomejeno oblast za povečanje armade s pozivi novincev v armado.

Važen je tudi predlog, ki ga je predsedniku oblast, da organizira slovansko legijo in vseameriško armado.

V soboto je vlada zaključila računsko knjigo za minulo fiskalno leto. Izdatki presegajo od 1. julija 1917 nad \$12,600,000,000, medtem ko je vlada v mirnih časih izdala manj kot eno milijardo dolarjev na leto.

Vlada je izdala \$1,200,000,000 tri mesece, pred fiskalnim letom v vojne namene, tako da vojni troški znašajo do 1. julija 1918 \$13,800,000,000.

Za vojne potrebe gre sedaj \$50,000,000 povprečno na dan, v juniju so bili troški večji, kakor v katerem prejšnjem mesecu, posojilo zaveznikom se je pa znižalo.

POSLOPJE SE ZRUŠILO, MNOGO MRTVIH.

Sioux City, Ia. — Poslopje, v katerem se nahaja Oscar Rufova trgovina z zdravili in drogerijami na debelo in drobno, se je zrušilo in podirilo neko grocerijo in mesnico tvrdke Beaumont & Braugner. Iz podrtin so dobili 41 mrtvih oseb, osemnajst jih pa še pogrešajo.

Poslopje se je zrušilo, ko je bilo v prodajalni polno odjemalcev. Ena stena je padla na grocerijo in mesnico in ujela tam ljudi kot v pasti. Iz podrtin je takoj švignil plamen in sletile so močne eksplozije. Krik ranjenec je pripril prasketanje ognja.

Nekemu neznanecu so zdravniški na mestu odrezali nogi, ker so ga podrtine držale kot v kleščah, ki je prižigali, ko so ga osvobodili nevarne pasti. Obraz je imel tako črn in okajen, da ga ni bilo poznati. Tik pred vhomod v grocerijo je ležala mrtva neka žena, poleg nje pa njeno dete. Pet ognjegasev je dobilo poškodbe pri reševanju žrtev iz podrtin.

Ognjegasev izjavljajo, da je bilo le malo žrtev takoj na mestu ubitih, ampak ogenj je zahteval največ žrtev.

Policijski meni, da so nekatere žrtve popolnoma zgorele in da ne bodo našli njihovih ostankov.

1 do 107% od glavnice. Povprečno znaša dobiček 24.4%. Lesne kompanije na jugu, ki tržijo s smrekovim lesom, so napravile v letu 1917 sedemnajst odstotkov profita, nekatere družbe so pa imele do 121 odstotkov dobička. V letu 1916 je znašal profit le 5.2 odstotkov.

Komisija je označila družbe, ki proizvajajo zink in nikel, in lesne družbe na zapadu, kot neprofitarske.

Generalni štab na delu za razvoj bojnih sil.

VEŽBALIŠČNI SISTEM SE SPREMENI.

Za izboljšanje števila ameriških oficirjev ni meje.

Washington, D. C. — Generalni štab je izdelal radikalne reforme za ameriške vojaške naprave, ki dokazujejo, da se bo vojna nadaljevala, dokler ne konča z zmago za Združene države in njene zaveznike. To je del programa, ki ga je obljubil vojni tajnik Baker predložiti kongresu v septembru.

Važne točke v programu so: Razširjenje starosti za vojaško obveznost.

Vojaško vežbanje in strokovni poduk za mladeniče pod obvezno vojaško starostjo.

Revizija načrta za vežbanje oficirjev in mož v narodni armadi. V kongresniških krogih govore, da je predsednik Wilson odobril več sprememb v vežbalniškem sistemu.

Določeno ni, koliko mož naj bo poklicanih v armado, da porazijo kajzerjevo armado, torej ni logično tudi določeno, koliko oficirjev bodo izvežbali. Za velikost ameriške armade ni meje in logično je ni za ameriški oficirski zbor.

S prvim septembrom ustanove kurze za oficirje in ti kurzi ostanejo, dokler so potrebni. Iz štirih oficirskih taborišč so dobili oficirje za sedanjo armado. Novi oficirski kurzi ostanejo, dokler ne bosta Nemčija in Avstrija porazeni.

Oficirski kurzi bodo po 4. setembru pričeli vsakih štirinajst dni v določenih taboriščih. Ko bo prvi kurz končan, bodo vsakih štirinajst dni imenovani novi oficirji. V te kurze bodo sprejemali vojake iz navadne armade, regularne armade, milice in civiliste med 31. in 40. letom, ki imajo izredne kvalifikacije.

Oficirji za infanterijo se bodo vežbali v taboriščih Lee, Gordon, in Pike, artilerijski v Fort Sillu in taboriščih Taylor, Jackson in McClellan, ženijski v Camp Humphriesu, oskrbniški pa v enem ali dveh taboriščih, ki še nista določeni.

Generalni štab dovršuje načrte za razširjenje vežbalniških taborišč. Povečati bo treba skoraj polovico teh taborišč, ker bodo kakih deset do dvanajst taborišč potrebni za izboljšanje oficirjev. V sedanjih taboriščih je prostora za 1,400,000 mož, ki se vežbajo, v bodočih taboriščih bodo pa lahko vežbali do 2,000,000 mož.

LETALEC SMRTNO PONESREČIL, TOVARIŠ NEPOŠKODOVAN.

Houston, Tex. — Lajtnant Edmund K. Cole se je ubil, ko je z letalom padel na tla, njegov tovariš lajtnant Ronald Knapp je ostal nepoškodovan. Neareca se je dogodila na ellingtonskem polju. Njeni vzroki niso znani. Letalec sta se urila v metanju bomb, ko se je dogodila nezgoda.

ZAMOREC LINČAN.

Madill, Okla. — Kakih šeststo oseb je linčalo zamorca Louisious Me Gilla. Obtožen je bil, da je ženo nekega farmarja napadel z nožem.

SE \$100,000,000 ZA DELAVSKA STANOVANJA.

Washington, D. C. — Stanovanjski komisar Edlitz je priporočil, da kongres dovolj poleg dovoljenih \$60,000,000 še \$100,000,000 za delavska stanovanja in domove v industrijskih središčih.

VREME.

Danes gorkejšje; zapadni vetrovi. Solnčni vzhod ob 5:18 a. m., solnčni zahod ob 8:29 p. m.

Italijanske čete v ofenzivi v gorah.

Ujele so 800 mož in zajele več topov.

Na zapadni fronti oznanjajo topovi novo ofenzivo.

Rim, 1. jul. — Vojni stan je danes poročal: "S pomočjo dobre topniške preprave so naše čete večerj vzele goro Valbella, vjele 800 mož in vplele množico topov, zakopanih možnarjev in strojnih pušk. Tekom noči je sovražnik izvršil več arditih protinapadov, ki so pa bili odbiti. Na gori Rosso smo okupirali utrjeno postojanko in vjele 33 Avstrijcev."

Rim, 1. jul. — Italijanske čete katerim pomagajo francoski in angleški bataljoni na obeh krilih, so v soboto ponovile ofenzivo na gorski fronti in okupirale so goro Valbella, ki je eden, najvišjih vrhov v okoliših Asiaga na severni strani Italijanske fronte. Bojevanje je bilo ljuto. Avstrijci so obupno branili važno postojanko in po noze so se zaletavali v silovitih protinapadih na izgubljenem vrhu, toda brez uspeha; velike mase sovražnih čet so bile odbite in decimirane po ognju zavezniške artilerije in strojnih pušk iz eroplanov. Italijani so odšli iz gora.

Vjetih je bilo 800 Avstrijcev, med katerimi je 29 častnikov. Vjetniki so pripadali četrtem razrednemu divizionu, iz česar je razvidno, da je avstrijska garnizija na gori Valbella štela manj kot 48,000 mož.

Dalje proti vzhodu so Italijani izvršili uspešni lokalni napad v okoliših gore Rosso, vzhodno od Brente. Tam so vjele 33 mož. V dolinama Lagarina in Sugana so zavezniški avijatiki izvršili več bombnih napadov in poškodovali so železnice in druge militaristične naprave v sovražnih rokah.

Zdaj, ko je odstranjena nevarnost ob Plavi, so Italijani posvetili več pozornosti gorskim postojankam na črti od gore Tomba do reke Adige, kjer pet dolin odpira pot do Tridenta, velikega avstrijskega oporišča na Tirolskem.

Avstrijski vojni stan je v svojem večeršnjem poročilu priznal, da so Italijani prodrli v prvo črto avstrijskih obrambnih postojank na gori Valbella, pravi pa, da so poznejši protinapadi prisilili Italijane na umaknitve.

Francoski napadajo ob Montdierja do Marna.

Pariz, 1. jul. — Francoski vojni stan poroča, da so francoske čete zopet napredovale pri nadaljnjih napadih, ki so jih ponovile večerj in zadnje noč. Napadi so se vršili na črti ob Montdierja do reke Marne in v okoliših Vilny so Francozi pridobili nove pozicije na pet milj široki fronti. Večje število Nemcev je vjetih. Nemci ponavljajo protinapade na postojanke, ki so jih izgubili v soboto zapadno od Solonsa, ali ves njihov napori je zastoj.

Priprave za ofenzivo na angleški fronti.

London, 1. jul. — Današnje poročilo vojnega stana se glasi, da se je razvila mogočna topniška bitka na vsi flandrski fronti, ki sega do točke južno od Alberta. Sovražni ogenj se najbolj koncentrija v okoliših Alberta, Carrasa, Robecqa, Merrisa in okrog kanala Ypres—Comines v Belgiji.

Bombardiranje je že doseglo višek silovitosti in vsak čas lahko izbruhne nova sovražna ofenziva. Dva dni že grme nemški topovi vseh kalibrov brez prestanka. Zavezniške čete so pripravljene.

ljene in čakajo novega navalna z železno odločnostjo in največjim zaupanjem.

Američani pričakujejo hudih bojov ob Marni.

Z ameriško armado ob Marni, 1. jul. — Ameriške čete v okoliših Chateau Thierrya pričakujejo večjega nemškega napada v nekaj dneh. Avijatiki poročajo, da opazujejo dan za dnevom veliko gibanje sovražnih čet, topov in vozov z raznim materijalom. V zadnjih štirindvajsetih urah so postali Nemci zelo aktivni v zraku, kakor da bi hoteli zakriti gibanje čet na tleh; najmanj 50 nemških letal se je pojavilo v tem času nad ameriško črto ob Marni in bili so nebrojni zračni spopadi. Gibajoče se nemške čete so le parkrat prišle pod ogenj ameriških topov in se hitro razpršile.

Z ameriško armado v Franciji, 1. jul. — General Pershing je v soboto obiskal ameriški okoliš v Alzaciji. Bilo je prvič, da je vrhovni poveljnik ameriške armade stopil na dozdnevna nemška tla. V mestu, kjer se nahaja glavni stan ameriških čet, so Alzajci sprejeli Pershinga z velikim navdušenjem in vsklici: "Vive l'Américain!"

Washington, 1. jul. — Večerašnje uradno poročilo generala Pershinga se glasi: "Skeleja A. Vseji in manjši spopadi med patruljami se ponavljajo. V Pikardiji je majhen oddelek naših čet vjel 36 Nemcev in povzročil sovražniku precej izgub; naše izgube so majhne. V okoliših Chateau Thierrya je naša straža odbila veliko sovražno patruljo. V Vogezih so naše čete odbile nemški napad."

Nemci si belijo glave zaradi Američanov.

Z ameriško armado v Franciji, 1. jul. — Nemški generalni štab se zelo trudi, da bi izvedel, v katerih okoliših se nahajajo ameriške čete. To je razvidno iz neprestanih vpadov od Lunevilla do švicarske meje, ki se ponavljajo s edinim namenom, da se Nemci informirajo, kje so Američani in koliko jih je.

Medtem pa nemška vlada zakriva pred nemškimi ljudstvom resnico o številu in zmoglosti ameriške armade v Franciji. Nemški vojaki in civilisti še danes verjamejo, da je na bojiščih le par ameriških divizij, ki so raztresene po vsi fronti in torej brez pomena. Pred nedavnim so poročali, da so Nemci kazali v mestih ob Repi nekaj ameriških vjetnikov v zlateni kletki z napisom "Redki specimeni, ki jih je težko najti v Franciji." Nemška vlada dobro ve resnico o ameriški armadi, toda poročila iz Washingtona ne dobi nemška javnost.

Nemci izgubili 33 eroplanov v dveh dneh.

Pariz, 1. jul. — Francoski letalci so večerj vrgli na tla 15 nemških letal in dva balona. Obenem so avijatiki zmetali 15 ton bomb na nemška mesta in strategične fronte pozicije.

London, 1. jul. — Angleški avijatiki so v nedeljo in soboto uničili 18 nemških eroplanov in bombardirali z dobrim uspehom mnoge nemške postojanke.

Poskušano fraterniziranje z Američani se ni obneslo.

Z ameriško armado v Franciji, (Dalje na 3. str. 1. kol.)

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada \$3 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.15 za tri mesece.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2687 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sunday and Holidays.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$3 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2687 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telefon Lawndale 4638.

Datum v oklepaju n. pr. (Maja 30—18) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

NEMŠKA FABRIKA LAŽI.

Kajzerjeva Nemčija ima v nevtralnih deželah krdeleto agentov, ki imajo nalogo, da od časa do časa iznenadijo svet z najbolj gorostasnimi lažmi. Za takimi lažmi se navadno skrivajo cilji kajzerja, pruskih junkerjev in avstrijskih avtokratov.

V zadnjem času so kajzerjevi agenti pričeli prihajati v svet z lažmi, ki se čitajo mogoče lepo v kakšnem šundromanu, v katerem junak v romanu v enem poglavju slavno umre, da še tem slavnije vstane od smrti v drugem poglavju.

General Kornilov in Kaledinov sta bila že zdavnej proglašena mrtvim. Prav natančno so opisali v brzojavkah njuno smrt. Kljub temu se nemški agentje prav nič ne žirirajo, da trdijo, da sta vstala od smrti, se postavila na čelo armade, povzročila kontrarevolucijo in osvojila Moskvo. Nemški agentje pač ne mislijo tako daleč, če sta Kornilov in Kaledinov mrtva, da ne moreta osvojiti Moskve, če sta pa vprizorila sedaj kontrarevolucijo in osvojila Moskvo, pa nista nikdar umrla.

Da ta osvojitve Moskve bolj slavno izgleda, je nemški agent dodal, da so pri kontrarevoluciji in osvojitvi Moskve sodelovali tudi nemške čete. Nemški agent je zopet pozabil, da je prejšnji dan poročal brzojav, da bolševiki protestirajo proti prodiranju nemških čet proti Smolensku, ki je približno oddaljen kakih dve sto milj od Moskve. Kajzer pripisuje sebi in svojim četam marsikatero zmognost, odkar se sklicuje na svojega nebeskega partnerja, vendar pa ni na vsem svetu človeka z zdravo človeško pametjo, ki verjame, da so kajzerjeve čete napravile okoli dve sto milj pota v enem dnevu, pomagale osvojiti veliko mesto in proglasiti novega ruskega carja v osebi velikega kneza Nikolaja, o katerem so vedno poročali, da je velik nasprotnik Nemčije.

Senzacija še ni popolna, in da je svet še bolj presečen, je nemški agent proglasil tudi bivšega ruskega carja mrtvim. Nemški agentje so edini v tem, da je car mrtev, glede načina smrti niso edini. Neka vest pravi, da je bolševiški svet v Ekaterinogradu postavil bivšega ruskega carja pred sodišče, ki ga je po kratki obravnavi obsodilo k smrti in dalo takoj izvesti smrtno obsodbo. Druga vest pravi, da so ga ubili bolševiki na potu, tretja pravi, da ga je rdeča straža ustrelila, ko so ga hoteli protirevolucionarji osvoboditi. Da je zmešnjava popolna, prihajajo vmes v javnost vesti, da je bivši ruski car živ in se nahaja pri prav dobrem zdravju.

V vseh teh vesteh je nemška metoda, ki ima namen omegliti nekatere dogodke v Rusiji, ki sedaj še niso znani širši javnosti v detaljih.

Nihče ne trdi, da je v Rusiji vse mirno in da teče vse gladko. Kaj takega je sploh nemogoče po tako velikem preobratu, kot se je izvršil v Rusiji, saj nam zgodovina drugih narodov pove, da je po tako veliki prekuciji, kot se je zgodila v Rusiji, nemogoče v enem letu napraviti red in mir in izvesti stalnost vlade. V deželi, v kateri se izvrši tak preobrat kot v Rusiji, vre in kipi kot most v sodu, in treba je časa, da prideta vanja red in mir.

Brzojavka Exchange Telegrapha, poslana iz Curiha v London, pove jasno kot beli dan, da se za lažnjivimi vestmi nemških agentov skrivajo nameni nemškega kajzerja, pruskih junkerjev in avstrijskih avtokratov. Brzojavka pravi, da se Nemčija pripravlja za intervencijo v Rusiji. Poslala bo svoje čete v Rusijo, da napravijo red in mir, in pri tem ji bodo pomagali bolševiki.

Prvemu delu brzojavke je verjeti, kajti nemški kajzer že dolgo čaka na priliko, da pošlje svoje oborožene hlapce v Rusijo, da tam postavijo vladno po kajzerjevi želji in oropajo Rusijo žita in druge poljskih pridelkov. Da kajzerjeva armada lahko izvede tak roparski pohod v Rusijo in vsili ruskemu narodu vladno, za katero ne mara, je bilo treba spravi v javnost najbolj neverjetne vesti, da služijo takemu činu nemških avtokratov za meglo.

Značilno je, da so te zmedene vesti pričele prihajati v javnost, ko je predsednik Wilson izjavil, da pošlje ameriško komisijo v Rusijo, ki naj najde pota, po katerih bo prihajala ameriška pomoč Rusiji, na Angleško je pa prišel Kerenski, bivši predsednik proviziorne ruske revolucionarne vlade, prosit zaveznike za pomoč Rusiji. Kdor ima pred očmi ta dva fakta, se prepriča takoj, da so nemški agentje vrgli koš nasprotujočih vesti v javnost, da odvrnejo od Rusije pomoč Amerike in zaveznikov, da se tako ložje razširi vpliv kajzerjeve Nemčije z mečem in ognjem v Rusiji. Kajzerjeva Nemčija hoče na vsak način napraviti iz Rusije navadno nemško provinco, ki bo pokorno sprejemala povelja iz Berlina.

Ameriška vlada in zavezniške vlade ne spe in opazujejo bistro, kaj se godi v Rusiji in kakšno kašo kuhajo v Berlinu za Rusijo, in zato smo prepričani, da bodo kajzerjevi nameni doživeli ravnotako žalosten fiasko kot dožive nekega dne avtokratje centralnih sil žalosten konec.

poldne, odkoder bomo odkorakali na izletniški prostor, ki se nahaja par lučev od prostora omenjenega brata.

Tajnik.

Eveleth, Minn. — Sorodnikom in prijateljem naznanjaja žalostno vest, da je dne 22. junija preminul najin ljubljani brat Frank Steblaj. Pokopali smo ga 25. junija ob veliki udeležbi članov društva Napredek in sestrskega društva Eveleth. Obema društvoma priča hvala za udeležbo pri pogrebu in za darovane vence. Hvala evelethskim mladencem, ki so nabrali potrebiti denar za sveče vence in cvetlice.

Končno izrekavi zahvalo vsem skupaj, ti ljubi brat pa počivaj v miru.

Alojzija Chrnagoy in Franciška Lamove, sestri.

Ely, Minn. — V soboto, 22. junija je Slovenska čitalnica priredila veselico v slovo mojemu fantom, ki so odšli v armado, da so se še enkrat pred odhodom zabavali v naši arelini. Ta zabava jim gotovo ostane v trajnem spominu.

V nedeljo 23. junija so pa člani dramatičnega društva priredili dve dramatični predstavi. Prva je bila igra "Bomba v tovarni", ki jo je bil spisal Etbien Kristan, in druga pa šaloigra "Ženska brivec", ki je bila priobčena v milvauski "Sloveniji". Diletantje so v splošnem povoljno rešili svoje naloge.

V igri "Bomba v tovarni" je bil zelo na mestu M. Polajnar v vlogi Blossoma. Gospa Krničar je bila zelo dobra v vlogi Clare. Ga. Vidovč je bila v vlogi Neilly zelo na mestu.

Tovarniška delavca Vojskoti in Hinrieka sta predstavljala rojaka J. Jenko in J. Kunstelj.

Vabina igre "Bomba v tovarni" je večini čitateljev že znana, ker je bila priobčena v Amerikem društvem koledarju. Tovarnar je dobil nove izpopolnjene stroje, ki so s par ljudmi napravili ravno toliko dela, kot prej 500 delavcev. Tako je bilo sedaj 500 mož odcev, pa jih je mislil odločiti. Neilly, tovarnarjeva hči je bila mnenja, da delavcev ni nič preveč, nego naj se jim raje skrajša delovne ure in to je povedala tudi delovodnji Blossomu. V tem smislu so se potegnili tudi delavci za se in za tiste, katere se je mislilo odločiti. Izvolili so deputacijo, Vojskoti in Hinrieka, ki sta predložila delovodnji Blossomu zavezo delavcev za skrajšanje delavnih ur. Blossom je pa hotel na vsak način tovarnarju dokazati, kako imenitno potezo je napravil, ko mu je svetoval nakup novih strojev, s katerimi se sedaj lahko proizvajajo več blaga z manjšim številom delavcev, kar pomeni več dobička tovarnarju. Poleg tega bi Blossom rad dobil tovarnarjevo hčer, da bi na ta način prišel k denarju, kajti ljubezen do hčere ni imel, pač pa samo do tovarnarjevega denarja. Ko je Blossom videl, da mislijo delavci resno na strik, ako ne bodo dosegli svojih zahtev mirnim potom, se je poslužil stare taktike, očrtni delavstvo pred tovarnarjem in javnostjo kot metalce bomb, ki se v svojem boju poslužujejo umazanega nasilja. Ko je prišla deputacija v pisarno, je Blossom podtaknil bombu, in potem nameraval obdolžiti krivde delavce.

Toda nakana se mu je popolnoma ponesrečila. To je v splošnem smisel igre.

Igra, niti diletantje niso bili po volji nekaterim ljudem, toda kdo more sploh vsem vstreei?

Dramatični klub zasluži za svoje delovanje na dramatičnem polju vse priznanje. Upam, da bodo vstrajali in se življali še v nadalje v prispel slovenske talije. Zabavljanja vas ne bodo odvrgla od vašega pota.

Dramatični klub gotovo nima namena nakupiti blaginje z denarjem za žepne članov. Svota, ki jo bodo pridobili z svojim trudom, je namenjena za Slovenski dom, katerega elyški Slovenci zelo potrebujejo. V takih razmerah bi jim moralo iti tukajšnje slovensko občinstvo na roko, da se ta ideja čim prej uresniči. Za ljudi, ki poznajo samo "kikanje" bi bilo pa priporočljivo, da se navadijo tudi delati in življati, kar je pa precej težje kot kritiziranje brez potrebe.

Dramatični klub ima simpatije večine elyških Slovencev na svoji strani, kar je pokazala udeležba 23. junija, kajti dvorana je bila natlačena ljudstva.

Kar potrebuje dramatični klub, je dober učitelj, ki bo pripravljen pomagati našim diletantom do boljše popolnosti na dramatičnem polju.

Apeliram na g. Bolka, naj se nekoliko žrtvuje za to stvar, saj je namenjena izobrazbi in dobri stvarnosti Slovenskega doma. Vsakdo, ki ima kakšno zmožnost, bi moral po svojih močeh delovati za narod. Saj če človek ne more zastoj, se da lahko nekoliko nagrade. Vse za učitelja se pa tudi ne more dati. Kdor je za narod, je tudi narod za njega.

Eden izmed udeležencev zadnje predstave.

Collinwood, O. — Časa za brezdelje ni v Collinwoodu, kajti dela je več kot delavcev. Delo dobi tudi tisti, ki noče delati, ga pa primorajo. Povedal vam bom en slučaj: Sel sem neki dan po 152. cesti, praznično oblečen, seveda tudi lepo umit in počesan, s počasnim korakom, kot človek brez ciljev in nad, kar priskoči k meni nekaka nepoznana oseba ter me pozdravi z besedami: "Whay don't you work?" Seveda sem se mu močito odrezal, da delam, toda ni bilo drugače, kot da sem mu moral dokazati, kje in kaj da delam. Dopadlo se mi je pri vsej stvari to, da imam delo, kajti drugače bi moral romati v kletko in potem bi mi oni preskrbeli kako delo, pa če bi bil z njim zadovoljen ali ne. Arctacije na cesti so sedaj na dnevnem redu. Vsepolno detektivov kroži po ulicah podnevi in ponoči, da odpravijo brezposelnost med ljudmi, ki mirno delo, onem pa iščejo tudi mlačneže, ki se niso še registrirali. Slovenski fantje, bodite pozorni in imejte registracijske karte vedno s seboj, drugače vas utaknejo v luknjo toliko časa, da jim dokažete, da ste se v resnici registrirali.

Sedaj ni videti več toliko postopav in vagabundov, kot jih je bilo leto nazaj. Vedno je bilo siliti poročila o ulomih, tatvinah, ponesrečenih ropih itd. Ne rečem, da je vsa taka lumparija sedaj odpravljena, pač pa je zelo omejena. Vsekakor je prav, da se preganijo to golazen, kajti strah sam potrebuje delavcev in vojakov in lumpje so navadno zdravi in močni ljudje, ki lahko delajo.

Kot sem že omenil, tukajšnje tovarne povoljno obratujejo in tudi plača je precej višja kot je bila prej, vendar pa se ni zvišala sorazmerno z dragotino, kot menda nikjer drugje ne, kajti draginja je prišla vsled vojne v izredni štadij in plače jo menda ne morejo dohajati.

V društvem gibanju nismo pri zadnjih. Kot je bilo že poročano, smo ustanovili postajo Slovenskih svobodomiselcev, števil. 5. Rojake svobodomiselcev vabim naj pristopijo v to organizacijo, kjer bodo imeli priliko spoznati zmote verstva in humbug, ki ga vganjajo z raznimi verskimi eemonijami, čudeži, božjimi poti i. t. d.

Kje ste pa slavnostni collinwoodski pečlarji in "feneerji"? Kaj neki se je zgodilo s stariim pečlarjem Matjažcem, da se je popolnoma posvetil kuhinjskemu poslu. Ko bi ga vi le videli, kako imenitno mu pristaja kuharica, prav kakor kaki stari tipični oštarijski mami, okroglih, polnih lic. Tudi kuhani taci, seveda na vseh stvari, ki so znane pod imenom jed. Tudi žganci se mu radi prisimode, kajti takrat se vselej zamislji v dnevi, ki so bili, pa jih ne bo več. Bržkone se je pred mnogimi leti zaljubil še onkraj morja v kak ideal v krilu, ko je ravno kuhal žgance. Drugače si jaz ne morem telmačiti, kako da postaja ravno pri kuhanju žganec najbolj sentimentalen. Res, svet je poln britkih prevaz, kaj ne vi pečlarji?

V tem kraju kroži že dalj časa vest o smrti Tabrovega Franceta. Vest uradno ni še potrjena in tudi na pokopališču ni najti nobene spomenika, na katerem bi bilo zapisano: "Vtem taboru počiva Tabrov France iz Taborja. Večna tema naj ga obdaja in njegove štiri dame na kvartah."

Ako je še živ, bo morda preklinal lažnjive govorice o njegovi smrti, ako pa ne preklie, bo to znamenje, da ni več med živimi. V tem slučaju ga priporočam v molitev in blag spomin.

Collinwoodski!

DOPISI.

SLAVNOST 4. JULIJA V CHICAGU.

Na dan stodvainštiridesetletnice proglašenosti Združenih držav se bodo v Chicagu in po drugih mestih Amerike, v Angliji in Franciji vsile velike slavnosti, mednarodna manifestacija za svobodo človečanstva.

Tudi Slovenci pridejo na plan 4. julija, da z ostalimi narodnostmi pokažejo svojo resno voljo pomagati tej državi v njenem boju za humaniteto, demokracijo, za osvobodjenje malih narodov in za pravice samoodločevanja narodov o svojih usodah.

Slovenska društva SNPJ, S. S. P. Z., Slovenija, slov. pev. društvo Sava, lokalna organizacija SRZ, itd., se bodo zbrala pred uradom SNPJ, na So. Lawndale Ave., in zapadni 27. cesti takoj po 12. uri popoldne. Pohod se prične pomikati točno ob eni uri popoldne po sporedu, kot smo ga objavili v sobotni izdaji lista. Apelliramo posebno na članice društva Nida, SNPJ, in ženskega društva štev. 104, SSPZ, da se udeležijo pohoda polhoštevno. Pripravite s seboj deklaracijo in deklaracijo, da bodo korakali v paradi. Vsako društvo bo korakalo za napisom svojega društva. Ako hočete, da bo vaše društvo častno zastopano, je potrebno, da agitarate za udeležbo in da se tudi sami udeležite. Tisti rojaki in rojakinje, ki niso člani društev, ki bodo zastopani v paradi na zapadni strani, bodo lahko korakali pred različnimi drugimi napisi, ali pa za napisom SRZ. Ako je vam kaj na tem, da se pokažete javnosti, potem gotovo ne boste ostali doma, nego se udeležili pohoda v paradi in potem slavnosti v Garden City Grove v Lyonsu (River Side). Ako vsi storite svoje dolžnost, potem bo naše število obsegalo okoli 6 do 7 sto ljudi, kar bi bilo za naše razmere že lepo število. Amerikanci pazijo na to, kateri narod je z njimi in kateri ni. Slovenci so za svobodo in iz tega tudi sledi, da smo tudi za principe, za katere se bore Združene države in jim v tem boju pomagamo z vsemi silami, ki so nam na razpolago. To pa moramo javnosti tudi pokazati s tem, da javno mnifestiramo kadar koli nam je dana prilika, za demokracijo.

4. julija vsi na plan!

Poziv Slovincem in Hrvatom v Springfieldu in okolici. Springfieldska lokalna Uga je izdala apel na vse narodnosti, ki žive v tem okolju in tudi na Slovence in Hrvate, da se udeležijo slavnosti 4. julija na praznik Proglašenosti.

Parada se prične ob 1:30 popoldne. Vsakdo pa naj bo na zbirališču, ki bo za nas določeno najkasneje ob 1. popoldne. Kraj zbirališča in druge podrobnosti so priobčene v tukajšnjih lokalnih listih.

Na shodu, ki se je vršil zadnji petek za prireditve proslave praznika ameriške neodvisnosti, so mene in A. Kužnika imenovali kot zastopnika za tukajšnje Slovence in Hrvate. Udeležil sem se tudi seje pripravljalnega odbora za slavnost 4. julija, na kateri so bile zastopane vse tu živleče narodnosti. Vsak zastopnik je obljubil udeležbo naroda do zadnjega moža, katerega zastopa. Isto sem storil tudi jaz. Sedaj se obračam do tukajšnjih rojakov,

da vsakega posameznika, da mi pomagata izvesti mojo obljubo, da se mi ne bo pozneje očitalo bahanje. Toda ne samo to, kajti udeležba našega in hrvatskega naroda v paradi in slavnosti je potrebna, da si ohranimo pred ameriško javnostjo ugled, kot pristajati ameriških institucij, ljubitelji te republike. Prvič imamo sedaj priliko, da nastopimo skupno kot Slovani.

Prireditelji imajo natečeno številno članov vsake tu živleče narodnosti. Ako bo udeležba katerega teh narodov pišla, bo to zelo slabo spricevalo za prizadete in razne oblasti se bodo za stvar pričele gotovo zanimati, kaj je vzrok mlačnosti. Ker Slovenci in Hrvati nimajo niti najmanjšega vzroka za odtegotanje od te slavnosti, zato se bodo gotovo polnoštevilno udeležili parade in slavnosti in s tem sijajno manifestirali našo zavest v borbi za demokracijo.

J. Underwood.

La Salle, Ill. — Slovenska društva, ki zborujejo v Slovenskem domu, so na skupni seji soglasno sklenila, da se udeležimo skupne navodne manifestacije dne 4. julija na praznik ameriške neodvisnosti.

Članstvo društev Triglav, Sokol, Sv. Martina, Od Boja do Zmaga, Edinost in Danica opozarjamo, da se zberemo točno ob polnočevih v dvorani Slov. doma, od kjer odkorakamo k mestni hiši, kjer se bo vršila slavnost. Naj ne manjka ob tej priliki nikogar, komur dopuščam čas, kajti tukaj je treba s složitnim nastopom pokazati ameriški javnosti, da smo Slovenci v prvih vrstah med drugimi naprednimi za svobodo se borečimi narodi.

S to manifestacijo bomo dokazali, da smo hvaležni naši novi domovini za gostoljubnost, ki jo uživamo pod njeno streho, da je ravno naš mali slovenski narod najbolj sovraženi tiraniji črnočolite monarhije, da smo voljni storiti vse, kar je v naših močeh, da stateremo moč avtokracije v Avstro-Ogrski in Nemčiji. Nedolžna slovenska kri, ki napaja boje poljanje za interese avstrijske vladne kamarije in nemškega imperializma, ter tisočere druge žrtve, katere preganja avstrijska avtokracija, na našina, kličejo po maščevanju. Ali naj mi vsprico vsega tega mirujemo?

Dne 4. julija vsi na plan, kateri ljubite svobodo, kateri želite dan proglašenosti tudi slovenskemu narodu, ki sedaj ječi pod peto železne militaristične sile Avstro-Ogrske in Nemčije.

Na tej slavnosti se bo razvila tudi službena zastava (service flag), na kateri je nad 900 zvezd. Povabli smo tudi tista društva, ki zborujejo v cerkveni dvorani, da bi ob tej priliki nastopili skupno. Vsaj tukaj opustimo strankatstvo, da bo naša manifestacija tem sijajnejša.

Skupna društva.

Lyons, Ill. — Na zadnji seji društva George Washington št. 270, SNPJ, je bilo sklenjeno, da se korporativno udeležimo izleta dr. Narodnih Vitezov, št. 39, SNPJ, dne 4. julija v Garden City Grove, River Side.

Več društev naše jednote in drugih organizacij bo na izletniškem prostoru društva Narodnih Vitezov obhajalo slavnost 4. julija. Kateremu je mogoče, naj se udeležijo parade teh društev v Chicagu, ki se bo pričela ob 1. popoldne od urada SNPJ. Drugi pa naj se zberejo pri bratu Antonu Račicu na Ogden Ave. v Lyonsu ob 2:30 po-

do vsakega posameznika, da mi pomagata izvesti mojo obljubo, da se mi ne bo pozneje očitalo bahanje. Toda ne samo to, kajti udeležba našega in hrvatskega naroda v paradi in slavnosti je potrebna, da si ohranimo pred ameriško javnostjo ugled, kot pristajati ameriških institucij, ljubitelji te republike. Prvič imamo sedaj priliko, da nastopimo skupno kot Slovani.

Prireditelji imajo natečeno številno članov vsake tu živleče narodnosti. Ako bo udeležba katerega teh narodov pišla, bo to zelo slabo spricevalo za prizadete in razne oblasti se bodo za stvar pričele gotovo zanimati, kaj je vzrok mlačnosti. Ker Slovenci in Hrvati nimajo niti najmanjšega vzroka za odtegotanje od te slavnosti, zato se bodo gotovo polnoštevilno udeležili parade in slavnosti in s tem sijajno manifestirali našo zavest v borbi za demokracijo.

J. Underwood.

La Salle, Ill. — Slovenska društva, ki zborujejo v Slovenskem domu, so na skupni seji soglasno sklenila, da se udeležimo skupne navodne manifestacije dne 4. julija na praznik ameriške neodvisnosti.

Članstvo društev Triglav, Sokol, Sv. Martina, Od Boja do Zmaga, Edinost in Danica opozarjamo, da se zberemo točno ob polnočevih v dvorani Slov. doma, od kjer odkorakamo k mestni hiši, kjer se bo vršila slavnost. Naj ne manjka ob tej priliki nikogar, komur dopuščam čas, kajti tukaj je treba s složitnim nastopom pokazati ameriški javnosti, da smo Slovenci v prvih vrstah med drugimi naprednimi za svobodo se borečimi narodi.

S to manifestacijo bomo dokazali, da smo hvaležni naši novi domovini za gostoljubnost, ki jo uživamo pod njeno streho, da je ravno naš mali slovenski narod najbolj sovraženi tiraniji črnočolite monarhije, da smo voljni storiti vse, kar je v naših močeh, da stateremo moč avtokracije v Avstro-Ogrski in Nemčiji. Nedolžna slovenska kri, ki napaja boje poljanje za interese avstrijske vladne kamarije in nemškega imperializma, ter tisočere druge žrtve, katere preganja avstrijska avtokracija, na našina, kličejo po maščevanju. Ali naj mi vsprico vsega tega mirujemo?

Dne 4. julija vsi na plan, kateri ljubite svobodo, kateri želite dan proglašenosti tudi slovenskemu narodu, ki sedaj ječi pod peto železne militaristične sile Avstro-Ogrske in Nemčije.

Na tej slavnosti se bo razvila tudi službena zastava (service flag), na kateri je nad 900 zvezd. Povabli smo tudi tista društva, ki zborujejo v cerkveni dvorani, da bi ob tej priliki nastopili skupno. Vsaj tukaj opustimo strankatstvo, da bo naša manifestacija tem sijajnejša.

Skupna društva.

Lyons, Ill. — Na zadnji seji društva George Washington št. 270, SNPJ, je bilo sklenjeno, da se korporativno udeležimo izleta dr. Narodnih Vitezov, št. 39, SNPJ, dne 4. julija v Garden City Grove, River Side.

Več društev naše jednote in drugih organizacij bo na izletniškem prostoru društva Narodnih Vitezov obhajalo slavnost 4. julija. Kateremu je mogoče, naj se udeležijo parade teh društev v Chicagu, ki se bo pričela ob 1. popoldne od urada SNPJ. Drugi pa naj se zberejo pri bratu Antonu Račicu na Ogden Ave. v Lyonsu ob 2:30 po-

do vsakega posameznika, da mi pomagata izvesti mojo obljubo, da se mi ne bo pozneje očitalo bahanje. Toda ne samo to, kajti udeležba našega in hrvatskega naroda v paradi in slavnosti je potrebna, da si ohranimo pred ameriško javnostjo ugled, kot pristajati ameriških institucij, ljubitelji te republike. Prvič imamo sedaj priliko, da nastopimo skupno kot Slovani.

Prireditelji imajo natečeno številno članov vsake tu živleče narodnosti. Ako bo udeležba katerega teh narodov pišla, bo to zelo slabo spricevalo za prizadete in razne oblasti se bodo za stvar pričele gotovo zanimati, kaj je vzrok mlačnosti. Ker Slovenci in Hrvati nimajo niti najmanjšega vzroka za odtegotanje od te slavnosti, zato se bodo gotovo polnoštevilno udeležili parade in slavnosti in s tem sijajno manifestirali našo zavest v borbi za demokracijo.

J. Underwood.

La Salle, Ill. — Slovenska društva, ki zborujejo v Slovenskem domu, so na skupni seji soglasno sklenila, da se udeležimo skupne navodne manifestacije dne 4. julija na praznik ameriške neodvisnosti.

Članstvo društev Triglav, Sokol, Sv. Martina, Od Boja do Zmaga, Edinost in Danica opozarjamo, da se zberemo točno ob polnočevih v dvorani Slov. doma, od kjer odkorakamo k mestni hiši, kjer se bo vršila slavnost. Naj ne manjka ob tej priliki nikogar, komur dopuščam čas, kajti tukaj je treba s složitnim nastopom pokazati ameriški javnosti, da smo Slovenci v prvih vrstah med drugimi naprednimi za svobodo se borečimi narodi.

S to manifestacijo bomo dokazali, da smo hvaležni naši novi domovini za gostoljubnost, ki jo uživamo pod njeno streho, da je ravno naš mali slovenski narod najbolj sovraženi tiraniji črnočolite monarhije, da smo voljni storiti vse, kar je v naših močeh, da stateremo moč avtokracije v Avstro-Ogrski in Nemčiji. Nedolžna slovenska kri, ki napaja boje poljanje za interese avstrijske vladne kamarije in nemškega imperializma, ter tisočere druge žrtve, katere preganja avstrijska avtokracija, na našina, kličejo po maščevanju. Ali naj mi vsprico vsega tega mirujemo?

Dne 4. julija vsi na plan, kateri ljubite svobodo, kateri želite dan proglašenosti tudi slovenskemu narodu, ki sedaj ječi pod peto železne militaristične sile Avstro-Ogrske in Nemčije.

Na tej slavnosti se bo razvila tudi službena zastava (service flag), na kateri je nad 900 zvezd. Povabli smo tudi tista društva, ki zborujejo v cerkveni dvorani, da bi ob tej priliki nastopili skupno. Vsaj tukaj opustimo strankatstvo, da bo naša manifestacija tem sijajnejša.

Skupna društva.

Lyons, Ill. — Na zadnji seji društva George Washington št. 270, SNPJ, je bilo sklenjeno, da se korporativno udeležimo izleta dr. Narodnih Vitezov, št. 39, SNPJ, dne 4. julija v Garden City Grove, River Side.

Več društev naše jednote in drugih organizacij bo na izletniškem prostoru društva Narodnih Vitezov obhajalo slavnost 4. julija. Kateremu je mogoče, naj se udeležijo parade teh društev v Chicagu, ki se bo pričela ob 1. popoldne od urada SNPJ. Drugi pa naj se zberejo pri bratu Antonu Račicu na Ogden Ave. v Lyonsu ob 2:30 po-

do vsakega posameznika, da mi pomagata izvesti mojo obljubo, da se mi ne bo pozneje očitalo bahanje. Toda ne samo to, kajti udeležba našega in hrvatskega naroda v paradi in slavnosti je potrebna, da si ohranimo pred ameriško javnostjo ugled, kot pristajati ameriških institucij, ljubitelji te republike. Prvič imamo sedaj priliko, da nastopimo skupno kot Slovani.

Prireditelji imajo natečeno številno članov vsake tu živleče narodnosti. Ako bo udeležba katerega teh narodov pišla, bo to zelo slabo spricevalo za prizadete in razne oblasti se bodo za stvar pričele gotovo zanimati, kaj je vzrok mlačnosti. Ker Slovenci in Hrvati nimajo niti najmanjšega vzroka za odtegotanje od te slavnosti, zato se bodo gotovo polnoštevilno udeležili parade in slavnosti in s tem sijajno manifestirali našo zavest v borbi za demokracijo.

J. Underwood.

LUTERANCI.

Istoričen roman. Spisal Anton Koder.

(Dalje)

Sinoči se je vrnil od sodnije poklican iz Gradca in dobil važno povelje, naj takoj zapre svojega kočijaža, dokler ga skrivaj ne odvede sodnija. In vestno je izvršil naloge in utaknil kočijaža Jarneja v najglobljo ječo in postavil stražnika pred vrata. A zdaj, ko je hitel na razsvitljeno dvorišče, izpodtaknil se je na pragu in padel na hčer, ki je ležala nezavestna na pragu. Ta padee mu je razvozil strašno nganko, in misel mu je šinila v glavo, da je v zvezi s prokletim luteraneem njegov edini otrok.

Mesec je medtem prilezel izza oblakov, in ko je posvetil med kopico mož na dvorišču strmolkega gradu, spoznali so okoli stoječi v krvi ležečega kamniškega mestjana Gorička, poleg njega rudečelasega Urbana Kosa in enega izmed sodnijskih biričev. Ostali možakarji, sodnikovi spremljevalci, pa so vezali tam ob grajskem zidu enega izmed njeh rešiteljev ubgelega Knaflja. Pripeljali so ga potem vsega krvavega in raztepenega pred mestnega sodnika, da ga sam sodi.

"Predikant Luka Avnič je," čuje se potem mrmranje zbranih mož. Sodnik Kramar je takoj na mestu izpraševal jetnika po njegovih tovariših, a jetnik ni odgovarjal, le semtertja se je ozrl s strupenim pogledom po na tleh ležečem Goričku, kakor bi hotel reči:

"Onega vprašajte! Ta lopov izda prijatelja za Judežve groše, mene pa v miru pustite in storite z menoj, kar vas je volja."

Medtem, ko se je to godilo na strmolskem dvorišču, hitelo je po stranskem potu proti hriškemu gradu nekaj mož. Dva izmed njih, orjaški Gogala in kamniški ševljarski Kriškar, nosila sta na smrekovih vejah ležečega ranjenega — Jarneja Knaflja. Ko dospelo do Kokre, izperejo mu v valovih rano na glavi, in prvi nosilec ga vpraša:

"Možster naš, kje hočeš, da te skrijemo, dokler ne ozdraviš?"

"Ne skrbite zame, prijatelji; sebe varujte; kajti žalostni časi so prišli vam in nepričakovani; mene niso dobili nepripravljenega."

"Avniča ni med nami," odgovori žalostno Gogala. "Ugrabili so nam ga, ko smo prihitali tebi na pomoč, ki si se bojeval z Goričkom, in rešiti ga ni bilo več časa, če ne bi bil ostal ti mrtev na mestu."

"Goriček je bil torej Judež-lškarijot izmed mojih prijateljev?" ponavlja polglasno Knaflj.

"Polakomnil se je obljubljenih srebrnjakov. Jaz sem ga zaznamoval dobro za izdajalske namere; odrezal sem mu desno uho in je pribehal na vrata kamniškega sodnika, pripoveduje ginjen Jurij Kriškar, in nekak divji maščevalen ogenj bliska mu v žalostnem pogledu."

"Plašen je za svoje izdajalstvo. Ubil sem mu s hladivom glavo, da mora biti mela kakor medenica," pravi Gogala. "Plašen je za svoje izdajalstvo. Ubil sem mu s hladivom glavo, da mora biti mela kakor medenica," pravi Gogala.

"Za Avniča mi je žal, in to me poplavlja žal, prijatelji," reče nato Knaflj s slabim glasom.

"Predno bo solnce trikrat vzhajalo, viselo bo njegovo truplo med zemljo in nebom, in črni krokarji bodo obletavali njegovo neutrudljivo glavo. Vaša dolžnost je, bratje, da prikrajšate mrtvemu žančevanje in ga skrivaj odstranite iz vstrie, če je mogoče; kajti ondi se ne smeš samo on, temveč tudi naša stvar, za katero živimo in umrjemo, če je potreba."

In ko so podali možakarji desnice govorniku, da store vse, kar je v njih moči, da osvobodijo Avniča ali mu vsaj prikrajšajo sramoto v smrti, dejal je Knaflj Gogali:

"Prijatelj, ti si mi bil ves čast zvest in nepremakljiv kakor skala; zate imam še posebno naročilo."

Knaflj je potem skrivno naročil svojemu tovarišu, naj izroči nesrečni grajski hčeri, če je mogoče, njegovu zadnje poročilo in naj jo prosi v njegovem imenu odpustčenja, ker ji je zagrelnil najlepše dni mladosti. Prosi naj jo, da ga pozabi in da ostane zvesta veri svoje matere; kajti le ona tolaži, le ona deli mir in srečo!

Danilo se je medtem pričelo, in na nebu je že nagevala juternica, ko so položili možje v samotno kočjo nakeljske fare ranjenega Knaflja in se molče razšli.

Petnajsto poglavje.

Milo so peli dva dni pozneje Cerkljanski zvonovi; kajti nesli so iz Strmolkega gradu ubitega Gorička k pogrebu. Velika množica ljudi ga je spremljevala na zadnjem potu. Trditi nečemo, da jo je vabila pobožnost in žalost po rajnem, temveč radovednost, ker nosili so mrliča grajski hlapec in grajsak sam ga je spremljal.

Videzno žalosten je bil le eden pogrebec. Zadnji za množico stopal je možak rudečih las in z zvezano glavo Urban Kos, Goričkov prijatelj. Povedali smo že, da je bil ranjen pri Knafljevem begu. Dva dni se je zdravil potem v gradu in čakal Goričkovega pogreba. In ko je stopal potem na vidcu žaluječ po umrlem in je odgovarjal glasni molitvi pogrebcev, mislil bi bil lahko kdo, kako mu srce v srce prijateljeva smrt. Vendar temu ni bilo tako. Vso pot je premišljal Kos, kako neizmerne škoda je, da je utekel Knaflj, že zaradi tega, ker ne bode zdaj sodnik Kramar hotel njemu izplačati obljubljenega talije. Poslednje bi bilo sicer morda zdaj prijetno, ko je umrl Goriček in bi njegovega denarja niti deliti ne bilo potreba.

Ker je bil ta dan ravno nedelja in ker se je zgodila o boji z luteranci na Strmolskem dvorišču, raznesla urno po vaseh na daleč okrog, je nastalo, da je pogreb Gorička, o katerem so trdili vsi, da ima tudi črno luterško dušo, napravil veliki skup, in več kot tisoč ljudi je privabil v Cerkljo. Najbolj čudno in nerazumljivo pa se je dozdevalo ljudem, kako se more tako griva brezverska pokopavati s tako slovesnostjo, kakor da bi bil do-

ber katoličan, in pavrh se na njih blagoslovljeno in katoliško pokopališče. Dobro so namreč vedeli kmetje, da prepoveduje postava pokopavati luterance na svetem kraju. Čule so se torej že dan pred pogrebom grozitive in govori posameznih kmetov, da ne trpe, da se jim skruni pokopališče, in isti Goriček ne bode počival tam, kar je bil luterš od nog do glave, če ravno gospodaka in pa Strmolški grajsak tega ne ve ali pa verjeti noče.

Vnel se je bil tudi že prvi dan mali boj zaradi Gorička v Cerkljah. Ko je namreč cerkovnik jel mrliču zvoniti, pritekli so sosede in zavezali s silo zvonove. Opoldne in zvečer pa je zvonilo zopet, a ne spodaj pred cerkvijo, temveč v zvonik se je baje nekdo zaklenil in zvonil je v linah iz strahu pred kmeti mrliču. Vse to se je razneslo urno kakor blisk po fari in vzbujalo neizmerno radovednost, kako bodo pokopavali ubitega Gorička.

Take so bile okoliščine, ko so se isto popoldne bližali pogrebu Cerkljam. Že pri prvih hišah v vasi pričakovale so jih posamezne vrste možakov in žensva. Čule so se že dva dni poprej kletve in groznje proti luteraneem, in današnji pogreb je bil kakor navlašč primeren za demonstracije proti krivoverstvu.

Povrh je bil Strmolški grajsak Koronini tako kratkoviden, da je razglasil po svojih hlapcih največje kazni onemu, ki zabranjuje zvonjenje Goričku, ali ki povzroči najmanjši nered pri pogrebu.

Kmetje, ki že niso prej imeli mnogo zaupanja v gospodo po gradeh, saj je bila tudi ona skoro vsa luterš, posneli so iz tega, da je tudi Strmolčan javno pristopil k novi veri in da jo hoče polagoma vsiliti tudi njim. V resnici pa je bilo ravno nasprotno. Grajski je hotel le častiti s slovenskim pogrebom Knafljevega izdajaleca, saj ni vedel, da je storila poslednje le lakomost po denarju in razžaljena osebnost.

Komaj so dospeli pogrebi do prvih hiš v vasi, razlegel se je posmeh na desno in levo ter posamezne zabavljice na luterance. In ko se je spozabil celo nekdo izmed kmetov, da je skrivaje izza hriba vrget kamen na mrtvaški rakev in ranil po nesreči enega izmed nosačev, bil je po sili ponzročen nemir in boj.

Ko je namreč grajsak videl, kako se javno smešijo njegova povelja in se kamnajo pri belem dnevu njegovi stražniki, ukazal je razjarjen svojim spremljevalcem, naj primejo onega, ki je vrget kamen, in s silo razpode zbrano množico ob cesti, kder se vije pogreb.

In ko so v resnici potem, akoravno videzno neradi, povzdignili grajski hlapec sulice in hebarde nad gnečo ljudstva in ranili neko ženo, ki je branila zasačenega početnika, bil je hipoma razvnet upor, kakor da bi bil kdo, oja vtil med skrivali tleči ogenj. Krik in prepir se je širil enako povodni po vsi vasi proti cerkvi, kjer je bilo največ zbranega in čukajočega ljudstva, in le s silo so delali grajski hlapec pogrebni pot.

Kmalu potem je prihitel župnik Svab iz svojega stanovanja, in pomirjeval je razjarjene kmete in jih prosil, naj se vrnejo domu, ter naj ne zavirajo pogreba nesrečnemu možu. Vsaka beseda je bil stoprav pomnoževala upor in dražila duhove.

"Tudi on je luteranec, primite ga!" čuli so se nenadoma sovražni glasovi.

"Krivoverce sprejema in pogostuje," kričel zopet drugi glas. "Goriček sam in tista Kamniška Stobejka, hudiču zapisana baba, zborovala sta ono noč pri njem!"

Dalje si ni upal ugovarjati prestrašeni župnik, pogrebu je tekel nasproti in ondi je prosil grajskega pomoči proti razdivljanemu ljudstvu. In zdaj se je pričel pravzaprav še le boj katoliških gorenjskih kmetov proti krivoverstvu.

Kmalu potem je jela teči kri; kajti zaklenili so kmetje cerkev in zabranili pogrebnem vhod, zopet drugi pa so obstopili pokopališče oboženočih vilami, sekirami in kosami. Celo najstarejše ženske in otroci so zgrabili po kamenju in orožju vsake vrste, najbolj so pa s krikom, zasmehovanjem in zmerjanjem pomagali svojemu pogumnemu moštu.

Kake pol ure trajal je hud boj, predno si priborijo grajski hlapec z orožjem vhod na pokopališče; v cerkev pa jim nikakor ni bilo mogoče. Trije izmed grajskih so bili ranjeni med tem, in župnika samega je zadel skrivaje zalučen kamen na glavo, da so nezvestnega odnesli z bojišča.

Ko niso hlapec, po tem zločinstvu silno razjarjeni, dajali nikomur milosti, delajoč si s sulicami pot, in so smrtno ranili več mož, žensk in celo otrok, razgneto se je stoprav nekoliko ljudstvo in zrla od daleč, kako se oskrunja njih pokopališče.

Ta boječnost pa je bila le videzna. Komaj je bil namreč stopil zadnji pogrebec na pokopališče, zaprl je neki kmet za njim železna vrata, množica pa se je razvrstila za pokopališčnim ozidjem. A ondi je bila cela groblja nanašena kamena in kakor navlašč za boj pripravljena. Kajti ko je oni možak, ki je bil vrata zaprl, potem zažvižgal na prste, vsula se je cela toča kamena izza ozidja na pogrebe.

Nepopolisljiva zmešnjava je nastala zdaj. Krik, stok in jok se je mešal med strašno kletv in grozitev. Tek, dirjanje in letanje od zida v zid razlegalo se je kakor iz zverinjaka, kjer si išče zaprta zverina med divljanjem izhoda.

Ko je bila že ranjena skoro četrtina pogrebcev, med temi tudi nekaj kmetijskega žensva in otrok, ki so se bili od same radovednosti pomešali med grajske hlapec, objel je strah tudi najbolj pogumne. Mrtvaško trugo so vrgli na tla in zagnali se v jezi in obupu proti zidu, kjer je bil najnižji, ter poskakali in zlezli čez njega. Marsikak kamen je še priletel na pleča počasnemu skakalcu, in stoprav ko je bilo pokopališče popolnoma izpraznjeno, ponehala je kamnena toča. A ko so bili pogrebi na vse strani raztepeni in razpodeni, hiteli so kmetje na pokopališče, zgrabili mrtvaško rakev in jo vrgli čez zid na grobljo kamena.

(Dalje sledi).

Milko Vogrin.

Novela. — Spisal dr. Stojan.

(Nadaljevanje)

Takoj prve ure mu je razkrila, kaj namerjavajo stariši z njo, in da jo hoče baron Robert snubiti, a ona ga ne ljubi. Nato mu pove, zakaj ga ne mara, in kako ji je Robert prisiljen. Naposled ga še prosi, naj ji bode on spremljevalec na sprehodih in večjih izletih, da se lažje Robertu izogiblje.

Rihard je seveda svoji sestri obljubil, da ji vse, kar ga prosi, izpolni; kajti tudi njemu ni bil Robert povšeč, ker ga je kot mladega pravoslaveca — on kot nadporočnik preveč preziral. Robert se ni namreč prej nikdar proti Rihardu prijateljski obnašal. Tudi je sicer z njim malo, rekli bi lahko da skoro nič občeval in govoril. A kakor nam znano, useli se najprej v mlado moško sree antipatija do onega, kdor se proti njemu ošabno obnaša in ga prezira.

Tako je bilo tudi pri Rihardu, ki se je čutil vsled tega v svojem sreu razžaljenega. Seveda ni Rihard o svojej razžaljenosti nikomur nič pravil, a ona je bila vzrok, zakaj se je proti očetu obotavljati iti v Poreče, naglašajoč, da ne more prej z Dunaja, dokler se kolegije ne končajo. A vse to mu ni nič pomagalo, očetova beseda je bila ostro povelje.

"Kaj mi bode samemu početi tu v Porečah," mislil si je, ko se je vlak že bližal Vrbskemu jezeru. "Olga bode vedno pri materi, in barga Robert se gotovo ne gane od nje. Sam se bodem torej moral sprehajati, kopati, veslati in dolgočasiti se; saj vem, kako je bilo druga leta, ko nisem imel nobenih pravih tovarišev, a s stari in gostobesednimi maucami pa mi tudi ni, da bi z njimi ves dan modre razgovore razpravljali in njih politične neslanosti poslušali. Življenje po kopelih pač ni za mladega človeka, kakor sem jaz; to pa ni nič za me!"

Tako je tožil Rihard že prve dni tudi svoji sestri, ko sta se po hladnem gozliču sama sprehajala. A naposled se vpraša Olgo celo po uzroku, zakaj ga je oče prav za prav tako hitro sem poslal; bo

"Ne, moj dragi Rihard; to je nekaj posebnega," odgovori mu sestra premišljujejoča. "Vsečiva se tu sem na tole klopico, od koder se razprostira tako lep razgled na Karavanke in po vsem jezeru, in hočem ti vse razkriti, a le pod tem pogojem, da o vsem molčiš."

Brat se ji zaroti, da hoče kakor stena molčati, in poda ji roko v znamenje, da ostane mož-beseda. Zlaj še le mu sestra na kratko razloži, zakaj je mati pisala ponj. "Ne huduj se, moj ljubi Rihard," sklene slednjič pripovedovanje, "da si prav za prav zavoljo mene sem prišel. Mislija sem, da bodem s teboj, v tvoji družbi lažje neljubo mi družščino Robertovo prenašala. Vse hočem, ljubi moj Rihard, zate storiti in ti tvoji ljubezen stoterkrat povrniti. Kamor koli želiš, hodila bom s teboj in delala le tebi družščino, da ti ne bode nikdar dolg čas. Mati so se zdaj že hvala Bogu do do bra okrevali in ne potrebujejo več moje pomoči; zatorej me bode tudi lahko pogrešali, ako napraviva večkrat kak daljši izlet v to lepo okolico."

"To so storili moj oče in ne jaz; in dr. Milko Vogrin je povrh dober naš znanec že od davna. Jaz sama sem ga nekdaj čitala kot svojega učitelja, a zdaj ga spoštujem in cenim kot človeka." Naglašujoč besedo "človeka" pogleda Olga naravnost Robertu v oči in nadaljuje: "Njegovo obnašanje je povsem fino in izborno, njegovo govorjenje premišljeno in duhovito, tako da se ga človek nikdar ne naveliča."

"Ako je prazno in puhlo govorjenje o vzgoji, o svobodi, o neslanem slovstvu in kaj še vse takega, zares duhovito, potemtakem vam seveda njegova družščina ne preseda," odvrne Robert razjarjen, da si upa Olga, njegova bodoča nevesta, zagovarjati Vogrina, ki mu kot Slovane — njemu kot Madžaru — hoče v oči; in povrh se še pa v Vogrinovih žilah ne pretaka ona blažena plemenita kri, ki daje človeku šele pravico občevati z gospodo, kateri se prištevajo obitelji baron Benda in vitez Skenovski.

Robert bi se bil mnogo gorkih gospič Olgi povedal in nad Vogrinom svoj žolč izlil, a k sreči ga pokličejo stariši na odhod.

Njegova mati, gospa Amalija Benda, približa se namreč rekoč: "Zdaj je skrajni čas, da končamo preveseli večer, Olga in Robert. Vše dvorilovo obnašanje, gospič Olga, in zares gospodinjsko vedenje, vam dela mnogo časti, in vidi se, da bodele izvrstna gospodinja. Vsi so bili kar zamaknjeni v vašo prelepo prikazen, o vaši vsestranski skrbi, zlasti o vašem prijaznem vedenju proti vsakemu brez izjeme."

"Take hvale ne zaslužujem. Stori la sem, kar stori vsaka domača hči pri taki priložnosti," odvrne sramežljivo Olga, in po strani pogleda Roberta ter dostavi: "Ali še to se mi šteje v greh?"

Zadnje besede je k sreči baronovka preslišala, kajti nadaljevala je: "Torej moja draga, ljuba Olga, prelepo hvalo imam vam še enkrat izreči za ta večer! Okrepčajte se na deželi in ozdravite popolnoma svojo mater. Morda pridemo tudi mi v Poreče na Karško vas obiskati, zakaj na Blatnem jezeru ne bomo letos vsega poletja preživeli, osobito ako dobi Robert svoj zaslužen dopust za mesec dni. Na svidenje!" in pri teh besedah poljubi Olgo dvakrat dvakrat na lice.

Robert se potem Olgi molče prikloni, ona pa odzdravlja mirno in ponosno stoječa, poda kar mehanično Robertu roko, da jo v slovo in zahvalo poljubi, in prezirajoča ga oklene se njegove matere, katero spremlja do vrat, kjer se še tudi od drugih gostov poslovijo.

Ko se je družba razšla, vrnejo se Skenovski ter podajo takoj k počitku. Tudi Olga se ni dalje razgovarjala niti z materjo niti z očetom o uspehu prireditve kakor druge krat, temveč ljubeznivo se poslovi od starišev ter odide v svojo spalnico k počitku.

"Kaj le ima nocoj Olga, da je tako redkobesedna," opomni oče Skenovski proti svoji soprog, odpravljajoč se k počitku.

"Trudna je od velikega govorjenja in mnogega plesa, kajti ura je že davno odbila tri, in tako ne žno bitje potrebuje hitro počitka," zagovarja mati hčerko, dobro vedoč, da je bilo Olgino obnašanje proti Robertu proti zadnjem nekoliko spremenjeno.

"Tudi drugičkrat je toliko pisala in bila vesela do zadnje minute, ali nocoj se mi vidi, da se od Roberta ni poslovila prijazno. Tudi se mi dozdeva, da je postala zadnja uro, hitro ko se je bil gospod doktor Vogrin poslovil, bolj otožna in zamišljena."

"To ni res, moj ljubi Arnold," odvrne hitro njegova soproga. "Jaz sem jo opazovala celi večer, in bila je nocoj sploh manj vesela, nego druge večere. Tožila mi je že jutraj, da jo boli glava, in to bode tudi vzrok, da ni ohranila nocoj svojega navadnega vesela do konca."

Ker nista mogla roditelja po tako hrupnem večeru hitro zaspati, govorila sta o raznih stvareh. Predmet vsemu pa je bil, kakor je je to po domačih veselicah že navada, razgovor o razmerah posameznih gostov in njih vedenju. Tudi o Vogrinu se je govorilo, zlasti o njegovem finem obnašanju in govorjenju.

"Gospod dr. Vogrin je nocoj kaj izvrstno zastopal svojega gospoda grofa in grofice," nadaljuje gospa Berta po kratkem molčanju. "Razveseljeval je celo družvo, da ga je bilo veselje gledati, in četvorko je vodil tako premišljeno, da so se mu vsi čudili. Z njim je Olga mnogo plesala in se dobro zabavala. Tudi Rihard je bil vedno pri njem."

"To mi ravno ni prav, da je Olga toliko z njim občevala; kajti baron Robert, ki se tako s svojim plemstvom ponaša, ne bode zadovoljen, če se njegova bodoča nevesta z drugimi, in to nižjimi, bolj zabava kakor z njim."

"Tega ni Olga nikakor storila," odgovori mu žena odločno. "Sicer se pa Robert Benda res preveč ponaša s svojim plemstvom in s svojim madžarskim narodom. On meni namreč, da je le njegov narod velike veljave, in da so drugi odvisni le od božje in madžarske milosti. Nemece velja še malo pri njem; a veliko tudi ne; Slovana pa kar ne more in ga psuje pri vsaki priliki, če ravno ve, da sem jaz sama rojena Čehinja in da ljubim svoj češki kakor vse slovenski narod. Tudi gospoda Vogrina ne more trpeti, ker je Slovenec in se poganja v naših za pravičnet za bteve svojega naroda."

"Ti se preveč vznemirjaš radi tega, ljuba moja. Meni je vse eno, ali je kdo Nemeec, Madžar ali Slovian. Pri obrti se na to ne gleda, temveč meni je tisti najljubši, ki promptno in najboljšje plačuje in največ premore. Ako bi jaz ne bil gledal na to in ne bi smatral imetka in denarja za najboljšo narodnost, ne bi imeli tega, kar imamo danes."

"Moje premoženje se pa tudi priznava in visoko ceni. Baron Benda, ta precej premožni madžarski graščak, želi, kakor ti je znano, mojo Olgo za snaho, in meni samemu je tudi ljubo, ako postane moje dete baronovka in bogata graščakinja, če tudi madžarska. To je zdaj ona misel, s katero se bavim vsak dan, in stvar bo v dogmna v kratkem. Robert Benda, nadporočnik, izstopi kot stotnik iz vojaške službe, prevzame doma posestvo in grajsčino na Blatnem jezeru, in moja Olga dobi lepo do to ter bo srečna s svojim soprogom."

"To so sicer tvoji načrti, katerih pa jaz nisem nič kaj vesela," odgovori mirno gospa, listajoča po knjigi, katero je začela ravno čitati.

"Seveda, vi ženske morate edno ugovarjati. Zakaj bi ne bili vesela mojega načrta?" vpraša nejevoljno Skenovski.

"Zato ne, ker delaš račune brez gospodarja in gledaš, da bi bil zet bogat in visokega plemstva, najrajši kakšen grof, na to pa ne misliš, kaj poreče k izbranemu ženi dekle, ki naj z njim živi celo svoje življenje! Prva stvar je sreča in zadovoljnost v zakonu, ne pa denar."

"Ti govoriš o zakonski sreči in zadovoljnosti, pa ne pomisliš in ne veš, da je denar glavna podlaga zakonski sreči! Ali bi bila midva tako srečna in zadovoljna, če bi trpela pomankanje?" pristavi zmagosno Skenovski.

"Ali bi pa bil najin zakon tako srečen, in bi li midva bila tako zadovoljna, ko bi naju ne vezal prava ljubezen?" vpraša naglo Berta svojega moža in ga iskreno poljubi. "Glej, prva podlaga vse sreče je ljubezen, ki vse vlada in osrečuje; ona je ista nevidna moč, ki nerazrušljivo veže ženo in moža. Kjer manjka prave ljubezni, tam ni sreče, tam ni božjega blagoslova."

"Z malim sva začela. Bil si majhen obrtnik na Češkem; tam sem te spoznala. Srečna ljubezen naju je zvezala v zakon, in ta zakon je srečen, in blagoslov božji je vladal nad njim. Imava dvoje otrok, in to pridna in ubogljiva otroka. Ti si veliko prigospodaril, postal si vitez, ker si obrti toliko povzdignil, in naša hiša je spoštovana in čislana..."

"Od tega pa naj tudi otroci nekaj imajo," seže ji naglo v besedo soprog. "Sinu se ne bo treba tako ubijati, kakor meni. On konča svoje pravoslavne študije in prevzame potem vodstvo mojega gospodarstva pod mojim varstvom. Olga naj postane baronovka in grajščakinja ter srečna žena, saj jo gotovo veže ljubezen do Roberta in njega do nje. Jaz sem se o vsem tem dogovoril z očetom baronom Bendo, in tudi sin njegov Robert, že ve o tem in je prav vesel. Zato upam, da mi Olga in ž njo ti ne boste ugovarjali, kajti moja skrb za vsa hiša in otroke ti je znana dovolj."

"Ali si že govoril z Olgo o tem?" vpraša zdaj mati vsa v skrbeh.

"Ne, ker se mi ni zdelo potrebno. Kar odločim jaz, to bo ubogljiva hči, kakor je Olga, tudi rada storila. Sicer pa lahko ti poizveš o njenem nagnenju do Roberta ter ji poveš moj načrt. Moja volja naj bode njej in tebi povelje."

"Ali se ima ta zveza z Robertom že tako hitro izvršiti?"

"Vse stvari nič ne nasprotuje, kakor sem se danes prepričal, ko sem se pogovarjal z gospodom Bendo, in povem ti zdaj kot gotovost, kar sem ti prej le mimogrede kot svojo domnevanje omenil."

V poletju, ko prideva k vama v Poreče, bo lahko zaroka, in v jesen, ko se vrnejo z dežele v mesto, se naj vrši poroka. Baron Benda namerava namreč priti v Poreče in ostati tamkaj čez poletje. Tudi Robert si izprosi dopust za en mesec ali dva, in hoče ta čas preživeti z nami."

(Nadaljevanje)